

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:	Hlavný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT	Redakcia a vydavateľstvo:
Na celý rok — — — — — 8.— kor.	Zodpovedný redaktor: JÁN BARTOS, krajský vyslanec	Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
Na pol roka — — — — — 4.— „	Za vydavateľstvo zodpovedný: JÁN MOLNÁR, pápežský pralát	sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.
<i>Jednotlivé číslo 16 hal.</i>		

Kráľ pokoja.

Keď jeho veličenstvo kráľ Karol IV. nastúpil jeho trón, v ohlase, ktorý upravil na obyvateľstvo monarchie, složil nasledovný sľub:

«Všetko chcem urobiť, aby obeť a hrúzy vojny čím skorej prestaly, mojim národom znovu chcem zabezpečiť požehnanie pokoja.»

Jeho veličenstvo verný ostal ku tomuto jeho sľubu. Politiku monarchie od prvého dňa jeho panovania prenikala otvorená, statočná a neunavná snaha o zabezpečenie pokoja. Včul už neni tajomstvom, že spojených ústredných mocností o zabezpečenie pokoja prvý krok, ktorý v mesiaci decembri 1916. podujaly, stal sa na iniciatívu jeho veličenstva kráľa. Osvedčenia všetkých štátnikov monarchie zrejším dôkazom sú po pokoji túžiaceho ducha, čo všetko pripísať treba jedine pokojamilovnému zmýšľaniu jeho veličenstva kráľa. Nota svätého otca Pápeža a spojených ústredných mocností najnovší krok cieľom utvorenia pokoja sú nepodvratným dôkazom toho, že jeho veličenstvo po ničom na svete netúži viacej, ako aby svojmu ľudu zabezpečil stáleho pokoja.

Vrelú túžbu po pokoji, ktorým čím skorej oblažiť chce svoj ľud, jeho veličenstvo objavil za každej vhodnej príležitosti.

V jeho odpovedi, ktorú dal na notu svätého otca Pápeža, vyslovil sa nasledovne:

«Silou hlboko zakoreneného presvedčenia pozdravujeme vašej Svätosti tú vedúcu myšlienku, aby poriadok sveta v budúcnosti, vyklúčením moci zbrani, spočíval na mravnej sile práva, na moci medzinárodnej spravodlivosti a zákonitosti. Aj nás naplňuje tá nádej, že pozdvihnutie právneho citu mravne preporodí človečenstvo. Preto pripojujeme sa ku tomu poňatiu vašej Svätosti, že pojednávania vojnu vedúcich stránok povedú a viesť musia ku tohoto nahliadnutiu.»

Pred vyslancami rakúskeho Reichsrátu jeho veličenstvo v trónnej reči 21. mája 1917. po pokoji túžiaceho smýšľania svojho nasledovne dal výrazu:

«Skupina našich spojených mocností nehľadala túto krvavú prábu sily vo svetovej vojne, ba viacej urobila od toho okamženia, keď nezapomenuteľné výkony spojených armád a loďstva zabezpečily počestnosť a jestvovanie našich štátov, vtedy skupina našich spojených mocností otvorene a zreteľne objavila jej pokojamilovnú náklonnosť, vedená tým pevným presvedčením, že správnu formulu pokoja najst možno jedine na základe vzájomného uznania slávnostne obráteného stavu moci. Tak sme mysleli, aby v ďalšom živote ľudstva nepoostával hnev a cez pokolenia nebolo potreby na to, čo štáty menujú posledným prostriedkom. Ku týmto vznešeným cieľom ľudomilstva ale viesť môže jedine také zakončenie svetovej vojny, ktoré tejto formule pokoja zodpovie.»

* * *

Björn Björnsonovi jeho veličenstvo v záhrade Laxenburgu začiatkom roku 1917. povedal:

— Bol som v strešnej zákope. Vedľa mňa umrel jeden človek, ktorému granát roztrhal spodné telo. Ja znám a cítim útrapy vojny. Preto chcem pokoj.

Predsedovi rakúskej delegácie, pralátovi *Hauserovi* jeho veličenstvo 28. júna 1917. povedal:

— Pokoj chcem, tak chytré, ako len možno.

Pred jednou deputáciou robotníkov 25. januára 1918. jeho veličenstvo vyslovil sa nasledovne:

— Môžete mi veriť, že si nikto vreljšie nežiada pokoj, ako ja. Toto je mojou jedinkou starostou od rána do večera.

Kadekoľvek chodil jeho veličenstvo, či bol v Budapešti, v Prešporku, v Brassove, v Krakove, v Innsbrucku alebo v Bozene, v jeho odpovediach holdujúcim mu deputáciám všade s najväčšou vrelosťou dal výrazu jeho túžbe po pokoji.

Nedávno ako privítal deti vráťivšie sa z Uhorska, zarovnak spomenul, že jeho najvreljšou túžbou je, aby svet oslobodil od tejto hroznej vojny.

Preto aj národy spojeneckých štátov bez rozdielu povdčačne uznávajú pokojamilovnosť jeho veličenstva, menujú ho «*kráľom pokoja*».

Otázka pokoja.

Odpoveď Wilsona Nemecku.

V poslednom čísle sme udali, že spoločný zahraničný minister Rakúsko-Uhorska gróf *Burián* 4. októbra, v záležitosti uzavretia prímeria a podujatia pojednávania o pokoji, na Wilsona, predsedu Spojených Štátov Severnej Ameriky, upravil notu. Nemecký ríšsky kancelár 6. októbra Wilsonovi podal podobnú notu, na ktorú štátny sekretár Spojených Štátov Lansing jednatelovi Švajciarska vo Washingtone dňa 8. októbra v mene Wilsona odpovedal nasledovne:

Pane! Mám šťastie v mene predsedu uznať prevzatie noty so 6. októbra, ktorá obsahuje sdelenie nemeckej vlády upravené na predsedu a predseda poveril ma poprosiť Vás, aby ste ríšskemu kancelárovi podal nasledovné sdelenie:

Prv, než by na žiadosť cisárskej nemeckej vlády odpovedal a preto, aby odpoveď mohla byť taká úprimná a priama, ako to v nej obsažené vážne záujmy vyžadujú, predseda Spojených Štátov drží za potrebné **nadobudnúť si istotu o presnosti smyslu noty ríšskeho kancelára**. Či ríšsky kancelár myslí, že cisárska nemecká vláda **prijme tie podmienky, ktoré predseda vo svojom odkaze dňa 8. januára upravenom ku kongressu Spojených Štátov a v odkazoch tento nasledujúcich uložil** a že cieľom pustenja sa do diskussie je len to, **aby bolo dosiahnuté ustálenie o podrobnostiach praktického používania prostriedkov?** Predseda Spojených Štátov pokladá si za povinnosť vzhľadom na návrh, pofahujúci sa na prímerie, vyhlásiť, že by sa necítil oprávneným k tomu, aby tým vládam, s ktorými vláda Spojených Štátov vstúpila do spolku proti ústredným mocnostiam, navrhol prímerie dotiaľ, **pokým armády týchto mocností stoja na území štátov antantu**. Dobromyselnosť pri baársjakej diskussii ústredné mocnosti prirodzene dokážu tým, **že svoje čaty všade z obsadených území vytiahnu**.

Predseda si myslí, že je eprávnený aj ku tej otázke, či kancelár hovorí **len v mene tých ústavných činiteľov ríše, ktorí dosiaľ vojnu viedli?** Odpoveď na túto otázku v každom ohľade drží za **mimoriadne vážnu**.

Prijmite, Pane, opätovné ubezpečenie o mojej vysokej úcte.

Robert Lansing.

Odpoveď Nemecka.

Na odpoveď Wilsona, ktorú Lansing, zahraničný štátny sekretár Spojených Štátov, sdělil nemeckej vláde, v korunnej rade v Berlíne zostavili a 12. oktobra do Ameriky poslali nasledovnú notu:

Na otázky predsedu Spojených Štátov Ameriky odpovedajúc, nemecká vláda sdeľuje nasledovne:

Nemecká vláda *prijala tie otázky, ktoré predseda Wilson v jeho 8. januára a pozdejších odkazoch*

zoch uložil ako základy trvajúceho právneho pokoja. Započal sa majúcich rozhovorov teda len to by malo byť cieľom, aby o praktických podrobnostiach prevedenia týchto položiek prišli sme k porozumeniu.

Nemecká vláda predpokladá to, že so Spojenými Štátmi spojenecké vlády tiež zaujímajú stanovisko odkazov predsedu Wilsona.

Nemecká vláda v usrozučení s vládou rakúsko-uhorskou vyhlasuje jej hotovosť ku tomu, že cieľom dosiahnutia prímeria zodpovie predsedovým návrhom vyprázdnenia. Na predsedu sveruje započatie zasadania toho vzájomného výboru, ktorého úlohou malo byť ustálenie ku vyprázdneniu potrebného vyjednanja. Terajšia nemecká vláda, ktorá je zodpovedná za tento krok pokoja, utvorila sa cestou vyjednávania a v porozumení s veľkou väčšinou ríšskeho shromaždenia. V každom jeho výkone opierajúc sa na vôľu väčšiny, ríšsky kancelár hovorí v mene nemeckej vlády a v mene nemeckého ľudu.

Berlin, 12. októbra 1918.

Dr. Solf,

štátny sekretár zahraničných záležitostí.

Turecko zarovnak obrátilo sa ku Wilsonovi o vyprostredkovanie prímeria a zavedenie pojednávania o pokoji.

Vo **Francúzsku** a **Taliansku** verejná mienka a ľud dychtively očakávajú zastavenie ďalšieho krviprelievania.

Anglicko nachodí sa pred rozkladom a prinútené je podrobiť sa zakročeniu Wilsona.

Lansing, zahraničný štátny sekretár Spojených Štátov, teda najnovšie oprávnený bol k tomu osvedčeniu pred veľkým shromaždením v Newyorku, že pojednávania o prímerie a o pokoji nič viacej nestojí v ceste.

Prvá parlamentárna vláda v Nemecku.

Nota Nemecka k Wilsonovi.

Nemecký zahraničný úrad práve takú notu o prímerí a o započatí vyjednávania o pokoj poslal Wilsonovi, ako náš zahraničný minister. Nemecký ríšsky snem ale v sobotu, 5. októbra vydržoval historicky významné zasadnutie. V tento deň predstavil sa ríšskemu snemu na čele prvej parlamentárnej vlády Nemecka nový ríšsky kancelár badenské knieža Maximilian, aby rozvinul program novj vlády tak vo vnútornej jak zahraničnej politike.

Ríšsky kancelár poukázal na to, že novú vládu, v ktorej sú zastúpení aj smerodajní dôvernici robotníctva, sprevádza dôvera širokých vrstiev ľudu, hovorí teda v mene nemeckého národa. Parlamentárne vladárenie, ktoré vo vnútornom živote Nemecka znamená nový smer, není priechnodné a bude udržané aj v čas pokoja. Čo sa týče záležitosti pokoja, nemecká vláda 5. októbra v noci v porozumení so svojimi spojencami sprostredkovaním Švajciarska poslala notu predsedovi Spojených Štátov severo-amerických Wilsonovi, prosiac ho, aby

vzal do ruky dielo pokoja a týmto cieľom vstúpil do potyky so všetkými vojnou vedúcimi štátmi. Nota je poslaná Wilsonovi preto, lebo v svojom odkaze 8. januára r. 1918. a vo svojich neskorších osvedčeniach, zvlášte ale aj vo svojej 27. septembra roku 1918. v Newyorku povedanej reči rozvinul o všeobecnom pokoji program, ktorý nemecká vláda môže prijať za základ vyjednávania. Ríšsky kancelár vyhlásil, že stojí na základe programu väčšinu ríšskeho snemu tvoriacich strán, teda je ochotný pripojiť sa ku všeobecnej jednote národov, čo je aj osou Wilsonovho programu pokoja; žiada úplné reštaurovanie neodvislosti a územia Belgicka; aj v otázke odškodného chce docieľiť dohodnutie. Dosavád uzavreté smluvy pokoja nech nie sú prekážkou uzavretia všeobecného pokoja. Programm zvlášte o to sa usiluje, aby v baltických krajinách, v Litvánsku a Poľsku čím skôr utvorily sa zastupiteľstvá ľudu; tieto krajiny svoju ústavu a svoj pomer ku susedným národom samostatne si určia.

Čo sa týče Elsas-Lotharingie, ríšsky kancelár vyhlásil, že Elsas-Lotharingia čo člen nemeckej spolkovej ríše, práve tak, ako aj ostatné spolkové nemecké štáty, má úplné nároky svoj vnútorný ústavný život s úplnou neodvislosťou riadiť.

Zatým ríšsky kancelár zmienil sa o vnútorných reformách, medzi iným vyhlásil, že demokratické volebné právo v Prusku musí byť uvedené, potom poukázal na kruté boje, ktoré nemecká armáda hrdinsky vedie a konštatoval, že nemecký front nebol zlomený a nemecký národ s dôverou môže hľadať v ústrety budúcnosti. Ale si chce zadovážiť istotu, že vražedný boj ani o okamih nebude ďalej trvať, keď je možné vojnu statočným pokojom skončiť. Nemecký národ je pevne odhodlaný uzavrieť čestný pokoj, ale bude bojovať o život a smrť, keď by odpoveď vojnu vedúcich štátov na návrh Nemecka diktovala vôľa, že chcú Nemecko zničiť.

Udalosti svetovej vojny.

O udalostiach na bojištiach minulého týždňa z hlavných válečných stánov vydané boli nasledovné úradné zprávy:

Talianske bojište. 5. októbra: Od Asiaga južne na Monte Portico nepriateľské oddelenia vtrhly do našich prvých čiar. Protiútokom sme ich zahnali. Od Monte Pertica na severovýchod Talianom, cieľom opravenia našich tamojších posícií, vyrvali sme posíciu Pez. Ku 5. bosensko-hercegovinskému pešiemu pluku patriace čaty, v rozhorčenom boji muža proti mužovi, zaujaly talianske ochranné diela a z podmánených zákop odrazily tri silné protiútoky. Krem veľkých krvavých ztrát nepriateľ nechal v našich rukách 6 dôstojníkov a 170 chlapov čo zajatých. Ukoristili sme 18 strojových pušiek a početné, zákopy brániace nástroje. V tom istom čase naše patróly z nepriateľskej posície na Col del Orso priviedly zajatých. 6. okt.: Na talianskem fronte

väčších bojov nebolo. V južnom Tyrolsku pri Neumarkte talianski letúni z príležitosti útoku hodili bomby na jeden tábor zajatých, zabili a ranili početných talianskych zajatcov. 8. októbra: Na tyrolskom južnom fronte mimoriadne živá činnosť nepriateľských batterií. Utlačenie výpadov nepriateľskej pechyty. 9. októbra: Talianska kanonáda pozdĺž celého vrchového frontu značne sa zvýšila. 10. októbra: Miestami živšia talianska výskumná činnosť.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom, Angličanom a Amerikánom. 9. októbra: V ťažkých obranných bojoch svedených včera pri Verdune rak.-uh. čaty podmaršalla Metzgera mali chvalitebný podiel. 10. októbra: Od Verduna na sever pri Beaumonte naše jágerské čaty za podpory porýnskych plukov víťazne odrazily ťažké útoky nepriateľa.

Balkánske bojište. 5. októbra: V Albánii väčších bojov nebolo. Srbské oddelenia pri Vranje nadabily na naše predné voje. 6. októbra: Od rieky Skumby na juh boje zadných vojov. Na srbskom fronte pri Vranje naše predné voje sme odtiahli. 7. októbra: V Albánii novšie boje pri rieke Skumby. Na južnom pohraničnom okolí Starého Srbska väčších bojov nebolo. 8. októbra: Naše do pohraničných vrchov Starého Srbska napred potisnuté zaokrývajúce čaty v ustavičných zadržovacích bojoch odtiahli sme do Leskovacu. Utiatnutie sa čiat generálplukovníka Pflanzera-Baltina deje sa bez každého zamiešania sa nepriateľa. Talianmi za víťazstvo vyhlásované boje boly všetko spolu len slabé srážky so zadnými, ďaleko nazad nechanými vojami. 9. októbra: V Albánsku Francúzi a Srbi vťahli do Elbassanu, ktorý sme vyprázdnil. Na južnej časti Starého Srbska zvláštnej udalosti sa nestalo. 10. okt.: Pozdĺž rieky Skumby zmaril sa pokus jednej talianskej jazdeckej čaty o priechod. Od Leskovacu na severozápad vyvinuly sa boje. Za našim frontom zničili sme srbské a černoehorské bandy.

Rozkaz nemeckého cisára ku armáde a válečnému námorníctvu.

Berlin, 5. októbra. (Úradná zpráva.) Cisár Vilhelm ku armáde a válečnému námorníctvu vydal nasledovný rozkaz:

Od mesiacov mohutným napnutím síl takmer bez

Do pozornosti kresťanských hospodárov.

Ludová hospodárska obchod tovaru prevádzajúca
uč. sp. Budapešť, IV., Ferenciek tere 4.

výhodne zasiela

každého druhu hospodárske stroje, sejačky, šrotačky
atď olej, kolomaz, masť ku strojom a iné potrebnosti.

Za najvyššie ceny kúpi

víno, mäd, včelský vosk, ovocie, ovocnú pálenku,
zeleniny a zelené veci, vlnu a každého druhu plodiny.

Každý kresťanský hospodár teda vo vlastnom
nec! sa obráti ku vyš udanej firme!

prestávky, na minútu útočí nepriateľ proti našim čiaram. Vo viac týždňov trvajúcim zápase na mnohých miestach bez prestania musíte vytrvať a pred nepriateľom veľkej číselnej prevahy obstáť na mieste. Tú veľkú úlohu, ktorá vám je vymeraná, plňte. Čaty všetkých nemeckých kmenov konajú svoju povinnosť a na cudzom území hrdinsky bránia vlasť.

Tuhú prácu musí konať moja flotta, aby sa voči spojeným nepriateľským morským válečným silám mohla uplatniť a neúnavnou prácou aby podporovala armádu v jej ťažkom položení. Pýchou a obdivom upiera vlasť svoj zrak na skutky armády a námorníctva. Prijmite za to moju vďaku aj v mene vlasti. Uprostred najťažšieho zápasu srútil sa macedonský front.

Váš front je nezlomný a aj ďalej ostane taký. V usozumení s mojimi spojencami som uzavrel, že nepriateľovi ešte raz ponuknem pokoj; ale len ku čestnému pokoji podáme našu pravicu. Týmto sme podľzni našim hrdinom, ktorí život obetovali za vlasť, týmto sme podľzni našim dieťkam.

Ešte je otázne, či zbrane utíchnu. Ale dotiaľ nesmieme ochabnúť. Ako dosiaľ, tak i napozatým celou našou silou neúnavnne musíme sa postaviť voči útoku nepriateľa.

Hodina je vážna, ale dôverujúc v svojej sile a milostivej pomoci Boha, cítime sa byť dosť mocnými ku tomu, aby sme našu milovanú vlasť obránili.

Vilhelm I. R.

Prevrat v Bulharsku.

Bývalý bulharský cár Ferdinand pred svojím odchodom z Bulharska vydal nasledovný manifest:

Bulhari! Následkom shrknutia sa okolností, ktoré nastaly v cárstve a ktoré od každého dobrého občana vyžadujú po sebaobetavosť idúce obeť za blaho našej drahej vlasti, chcem podať prvý príklad sebaobetavosti a napriek svätým sväzkom, ktoré ma od 32 rokov tak úzko viazaly ku tejto krajine, za blahobyť a veľkosť ktorej urobil som všetko, čo z mojej sily vystalo, odhodlal som sa, že sa bulharského cárskeho trónu zrieknem v prospech môjho prvorodeného syna, jeho cárskej výsosti tirnovského kniežata Borisa.

Keď toto svoje odhodlanie oznamujem môjmu veľmi milovanému bulharskému národu, ku každému vernému poddanému a pravému vlastencovi obraciam sa s prosbou, aby sa čo jedon človek sdrúžili okolo trónu cára Borisa, s menom ktorého súvisí mnoho veľkých skutkov starého bulharského kráľovstva, aby vlasť mohol vyvieť z tohto ťažkého položení a opäť pozdvihol na výšku, ktorú jej osud vyznačil.

Keď s hlbokým žiaľom v srdci odoberám sa od drahého Bulharska, vyslovujem svoju vďaku celému bulharskému národu za podporu, v ktorej ma za môjho panovania účastnil. Všemohúci nech bedlivým okom riadi osud bulharského národa a vedie ho ku veľkolepejšej a istej budúcnosti.

Nastúpenie na trón cára Borisa.

Bulharská telegr. agencia oznamuje: Chýr o zadakovaní cára Ferdinanda a o nastúpení na trón cára Borisa sofijské obyvateľstvo dozvedelo sa v piatok (4. okt.) včasne ráno. Na uliciach panoval čulý život. Domy boli ozdobené zástavami a hučaly zvony všetkých kostolov.

Predpoludním o 11. hodine v stolnom chráme boli slávnostné služby Božie s Te Deumom. Keď cár odišiel z paloty, aby šiel do stolného chrámu, shromaždený zástup vítal ho s veľkým oduševnením. Pred chrámom arcibiskup privítal cára, ktorý bol v poľnej rovnošate. Chrám bol preplnený očividome dojatým zástupom ľudu. Aj okolo chrámu síšiel sa veľký zástup ľudu. Na službách Božích prítomní boli všetci ministri, predseda sobranja s vyslancami, členovia diplomatického sboru s vojenskými atašéami, početní bývalí ministri, generáli a vysokopostavení úradníci.

Po službách Božích cár prijal blahoželania ministra-predsedu Malinova, predsedu sobranja, pobočníka hlavného veliteľa, vysokého kňazstva, dôstojníkov vysokého rangu a diplomatického sboru. Potom sa cár vrátil do paloty. Na celej ceste zástup oduševnene domonštroval za cára.

Obrovský zástup ľudu tiahol do zahrady cárskej paloty a pripravil hlučné ovácie cárovi, ktorý vyšiel na balkón v sprievode ministra vnútra a svojho generálneho adjutanta. Odpovedajúc na oduševnenú demonstráciu zástupu cár nasledovnú reč povedal:

— Ďakujem vám za prejavenie vlasteneckých citov. Bezpodmienečne dôverujem v dobrej hviezde Bulharska a pevne verím, že bulharský národ — vďaka jeho ctnosťam a spojeniu síl — hľadá v ústrety skvelejšiu budúcnosť. Nech žije Bulharsko!

Slová cára prijali s výkrikom «hurrá!» Z radu obecnstva jednotliví oduševnenými slovami vyslovili cárovi hold ľudu naproti jeho osobe. Zástup rozišiel sa za zvukov národnej hymny «Šumí Marica». Popoludní dôstojníci sofijskej posádky složili prisahu vernosti.

Manifest cára Borisa.

Manifest, ktorý cár Boris III. vydal z príležitosti nastúpenia na trón, znie nasledovne:

Bulhari! Môj milovaný otec v manifeste dnes vydanom vyhlásil, že sa v môj prospech zrieka trónu a touto obeťou, ktorou svoju osobu obetvoval vyšším záujmom bulharského národa, podal dôkaz svojej nezmenenej lásky k bulharskému národu.

Dávam na vedomie bulharskému národu, že v dnešný deň trón bulharského cára nastúpim pod menom Boris III. Narodil som sa na pôde pekného Bulharska, vychovali ma v pravoslávnej viere v kruhu môjho milovaného národa, v radosť ktorého nad jeho skvelými skutkami a ustavičným pokrokom aj ja som mal účasť. Preniknutý jeho ideami a demokratickým duchom, ktorý sa práve tak prejavil v jeho tradičných bojoch za slobodu a neodvislosť, ako v každom jeho verejnom a

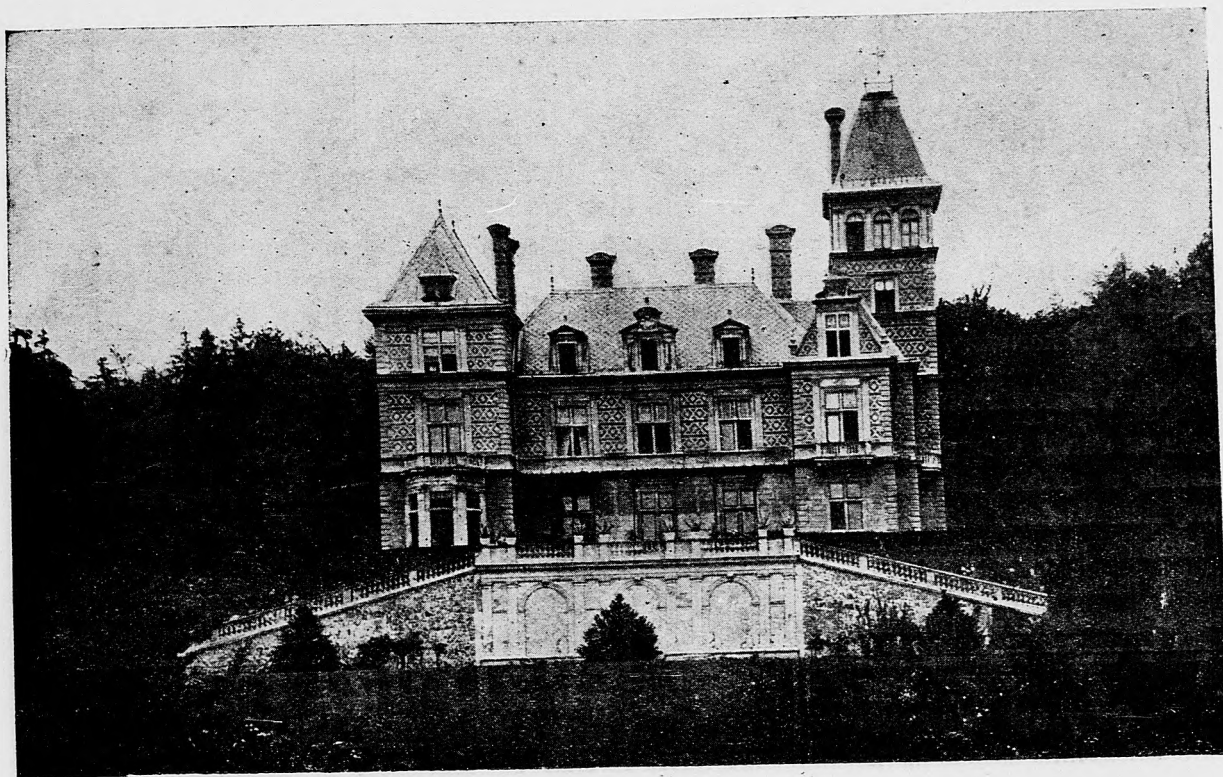
sociálnom zariadení: slávnostne vyhlasujem, že ústavu národa budem mať v úctivosti, verne a sebaobetave budem slúžiť záujmom krajiny k blahu a prospechu národa. Opierajúce sa na vôľu a dôveru národa a na ochranu Všemohúceho, vyzývam každého Bulhara, aby si stal do radu okolo môjho trónu a poskytol mi podporu, aby som mohol plniť svoju svätú povinnosť naproti vlasti, ktorá prežíva okamihy najväčších navštívení a námah a bulharskému plemenu zabezpečiť blaženú a hodnú budúcnosť. Nech žije Bulharsko!

Sofia, 3. októbra 1918.

Boris III.

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

Valné shromáždenie vyslovuje, že nehanebné útoky, ktoré v rakúskej snemovni vyslancov jednotliví českí vyslanci urobili proti celistvosti územia uhorského štátu, s najväčším pohoršením odmieta. Ďalej vyslovuje, že poučenia svetovej vojny v každom ohľade dokázaly, že ustanovenia XII. zákona z roku 1867., ktoré znejú o spoločnej zbrannej sile a spoločných hospodárskych záujmoch, ani vo vojenskom, ani v zahraničnom, ani v hospodárskom ohľade nezodpovedajú zmeneným životným pomerom. Z tej príčiny obecnosť mesta Prešporku považuje za potrebné, aby XII. zákon z r. 1867. o vyrovnaní s Austriou, popri dôraznejšom uplatnení uhorských záujmov, celý bol revidovaný.

Letovisko jeho veličenstva kráľa pri Reichenau.

Zprávy domáce.

Krisa vlády.

Rozpoloženie svetovej politiky aj v Uhorsku zapríčinilo krízu vlády. Vývodiaci politici krajiny následkom toho v predošlom týždni boli na výsluchu u jeho veličenstva kráľa. Konečné rozhodnutie sa ešte nestalo. Krajinské zákonodarstvo na stredu, 16. októbra zvolané je ku zasadnutiam. Jeho veličenstvo cieľom riešenia krízy vlády najbližšie príde do Budapešti.

Prešporok za celistvosť Uhorska.

Z Prešporku oznamujú: Na valnom shromáždení právomocenského výboru mesta Prešporku vládny komisár, nadžupan Georg Szmrecsányi energickými slovami odmietol útoky rakúskych národností na Uhorsko.

Po prebovorení bývalého snemového vyslanca Otu Sziklayho valné shromáždenie na návrh mestskej rady vynieslo nasledovné uzavretie:

Odhalenie nitrianskeho honvédskeho pomníka.

V Nitre 29. septembra slávnostne odhalili pomník padnutých honvédov nitrianskej stolice. Pomník zhotovil sochársky umelec Alexander Finta. Na slávnosti účasť vzal i nitriansky biskup gróf Vilhelm Batthány. Nadžupan Julius Jáaoky-Madocsányi držal veľkolepú reč. Dnešná slávnosť — povedal — je vlastne smutočnou slávnosťou, bo smútime za tými, ktorí v bezznačných hrobch odpočívajú na zemi ruskej a talianskej, pod Karpátmi a v Sedmohradsku. Slávime ale dnes spolu i sviatok vďaka ku tým, ktorí nás obránili. Na konci reči učinil oduševnený sľub, že uhorská spoločnosť v skutkoch prejaví svoju vďačnosť ku vdovám a sirotám hrdinov. Potom mešťanosta dr. Tibor Thuróczi v sprievode dojímavých slov ohromný venec mesta položil na sochu. Na konci hrdinský veliteľ bataillonu nitrianskeho 14. honv. peš. pluku, plukovník Karol Deisler poďakoval

sa obecnstvu stolice za rozpomienku, oslavoval vojenskej čnosti našich honvédov a v mene pluku sochu tiež ozdobil vencom.

Nové nariadenia.

Cena gaštanov orechov a lieskovcov.

Pre teraz vydaného nariadenia vlády cena väčších gaštanov u pestovateľa ustálená je na 200, pre konsumenta na 300 halierov; menšie gaštany u pestovateľa sú za 100, pre konsumenta za 180 halierov. Orechy na vidieku u pestovateľa sú za 350, pre konsumenta za 540, v Budapešti vo veľkom obchode za 480, pre konsumentov za 570 halierov. Jadrá z orechov u pestovateľa sú za 18 kor. 80 hal., pre konsumentov za 21 kor. 50 halierov. Lieskovce vo veľkom sú za 220, pre konsumenta za 350 halierov.

Ceny rozumejú sa za kilogramm.

Cena krmu.

Pre nariadenia vlády cena metrického centa sena, mládze (otavy, kosienku) ďateliny, lucerny, ľadníka a muharu ustálená je na 45, cena metrického centa jarnej slamy ale na 28 korún.

Cena budúročných plodín.

Gazdovia sa dosiaľ vždy ponosovali, že nie sú na čas orientovaní o cenách ich budúročnej úrody a preto sa vraj nevedia čoho držať pri zostavení svojho rozpočtu. Minister poľného hospodárstva teraz upovedomil stolice a mestá, že hlavnejšie poľnohospodárske plodiny, aké sú pšenica, raž, polovina, jačmeň, ovos a kukurica, ani z úrody roku 1919. nebudú lacnejšie, ako teraz.

O hynutí osípaných.

Z viac strán krajiny so dňa na deň prichodia chýry o hynutí osípaných na sviňský dúl. Pre správ sviňský dúl pustoší zväčša medzi osípanými malých gazdov. Zvláštne je, že sviňský dúl vystúpil takrečeno práve vtedy, keď vláda vydala nariadenie o prípadnom rekvirovaní osípaných. Súvis medzi sviňským dúlom a rekvirovaním je už veľmi jasný. Malí gazdovia akiste tak chcú vyhnúť rekvirovaniu, že tie osípané, ktoré majú vyše domácej a gazdovskej potreby, jednoducho zakolú a vrchnosť len potom sa dozvie o tom, že sviňský dúl v okrese urobil novšiu škodu. Gazdovla smýšľajú tak, že z jednej zaklatej osípanej majú viac osohu, ako z rekvirovanej, bo veď sa vždy najdu takí nesvedomiti drancieri, ktorým mäso a masť z «vyhynutej» osípanej možno predaj trebárs aj za trojnásobnú cenu. Upozorňujeme gazdov, že týmto spôsobom nedosiahnu väčšieho osohu, bo takto urobia potrebným zprísnené rekvirovanie osípaných.

Krestania katolíci, organizujte Katolícku ľudovú Jednotu!

CHYRNÍK.

Strieborné sväté omše. Z Ostrihoma oznamujú: 21. sept. traja zaslúžilí údovia ostrihomskej diecézy slávil 25-ročný výročitý deň ich vysvätenia za kňazov, a sice pralát, rektor Pázmaneuma Štefan Csárszky; professor ostrihomskeho semenišťa dr. Michal Török a špirituál trnavského semenišťa Karol Baumann. Jubilantov pripisom pozdravil i sám kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch.

Nový košický kanonik. Jeho veličenstvo kráľ čestného opáta Jozefa Hiszema, farára v Töketerebesu, vymenoval za kanonika košickej kapituly.

Rád železnej koruny klerikovi-vojakovi. Jeho veličenstvo kráľ poručíka Jána Mikusa, bohoslovca nitrianskeho semenišťa, za výtečne smelé a hrdinské chovanie sa pred nepriateľom vyznačil rádom železnej koruny tretej triedy.

Kresťansko-sociálne shromaždenie na Vrútkach.

Z Vrútok oznamujú: Tunajší kresťansko-sociálni robotníci a občania 29. septembra vydržovali veľkolepé shromaždenie. Krajinský vyslanec, pralát Alex. Giesswein rečnil o otázkach vojny a pokoja; odbornovo-organizačný tajomník Ján Székely ale o kresťansko-sociálnom organizačnom sriadení. Shromaždenie telegrafične pozdravilo svätého otca Pápeža, jeho veličenstvo kráľa a spoločného ministra zahraničných záležitostí grófa Buriána.

Hrdinská smrť spišsko-magurského mládenca.

Hafčanský 21-ročný mládenec Vojtech Jurkovszky, ku 313. honv. peš. pluku pridelený honvéd 9. honv. peš. pluku, majiteľ striebornej medailly hrdinskosti prvej triedy, ktorý 24. júna ranený bol na talianskom fronte, 5. septembra zomrel v svojich ranách v poľnej nemocnici číslo 1203. Nebohý hrdina je už trinástou obeťou vojny v richvaldskej farnosti. Zmiznutých je 7, v ruskom zajatí sú ešte traja a do talianskeho zajatia dostali sa traja.

Dvamilliony Uhrov v Amerike. Od r. 1871. do 1913. vystaňovalo sa z Uhorska vyše dvoch millionov ľudí do Ameriky. Najviac vystaňovalcov bolo zo Šáriša, Ungska, Abaujska, Spiša a Zemplénska.

Prvý sňah. V Spišskej Magure 2. októbra padaal sňah. Vrchy obliekly sa do bieleho rúcha.

Cena zeme. V Békéscsabe na verejnej licitácii do prenájmu (árendy) dali obecné zeme. Licitanti tak vysoko vyhňali ceny, že konečne jedno jutro prišlo na 600 korún ročnej árendy. — V Mezöhegyesi gazdovia kúpili 55-jutrový majetok za 310.000 korún. — V Arade niekoľko roľníkov za 16-jutrovú vinicu dalo 200.000 korún.

Smutná štatistika. V mesiaci júni v Uhorsku narodilo sa 23.375 živých detí a zomrelo 29.571 ľudí; obyvateľstva ubudlo teda o 6196.

Úradníci chcú zem. V meste Szabadke úradníci od mesta pýtajú zem do árendy. Úradníci chcú spoločným hospodárením pestovať zbožie na chlieb, kukuricu a zeleniny.

Válečná dôchodková daň v Amerike. Americký válečný súd na miliardárov, ktorých dôchodok činí viac než 10 millionov korún, okrem obvyčajnej dôchodkovej dane vyrúbil ešte šesťpercentovú válečnú prirážku. Tak na na príklad Rockefeller, ktorého ročný dôchodok činí 300 millionov dollárov (1500 millionov korún), 196 millionov dollárov válečnej dane musí platiť.

Cverny v pivnici v hodnote stotisíc korún. Z Ungváru oznamujú: Na základe bezmenného oznámenia polícia prekutala dom obchodníčky Gejzovej Izsó a našla v pivnici cverny v hodnote stotisíc korún, ktoré shabali. Izsová policajtom ponúkla 1000 korún, aby zamlčali vec. Proti Izsovej zavedené je pokračovanie pre ukrývanie tovaru a pre podplácanie.

Popravení vojenski úskoci. V Budapešti 12. septembra zastrelili Arpáda Németa (Neuwelt), frajtra 30. honv. peš. pluku, v Temešvári zastrelili Šimona Berána, vojaka 33. peš. pluku a vo Veršeci zastrelili Bogdána Markuseyho, vojaka 7. honv. peš. pluku. Všetkých troch zastrelili preto, bo viac ráz uskočili od vojska.

Krádež. V Kézmarku z pivnice Adolfa Altmanna ukradli 6 surových hovädzích a 6 mokrých telacích koží vo falcovanom stave. Kto príde zlodějovi na stopu, dostane 1000 korún odmeny.

Vhodnej ceny zásterky každého druhu, z prima švédskej cellulose-látky ku praniu, mnohonásobne vyzkúsené, ako najlepšiu náhradu drahých látok pokoja všeobecne uznané, zasiela výlučne veľká a odborne vedená fabrika tkanín a zásteriek Otto Katz, Praha I., Zeltnergasse 14/63.

Kde niet židov.

V jeden pomínulých židovských sviatkov sa stalo v meste Pápe, že niekoľko mladých židovských ženských sedelo v cukrárni, keď vstúpilo dnu viac dôstojníkov. Jedon poručík obráti sa ku kamarátom a hovorí:

— Poďme preč, je tu mnoho židov.

Nato jedna židovská slečna poručíkovi dala tú nápadnú odpoveď:

— Nech sa páči ísť na front, tam nie sú židia.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti 11 korún 50 halierov, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednaní pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierekou.

LENDVAI MÓR vývozný dom,
Budapest, VII., Kertész-utca 43.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch-a** zákonom chránená

Skabofom-masť

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na prábu K 3.—, veľký tegik K 5.—, rodinná dávka K 12.— Adresa K objednaníu:

Dr. E. Flesch-a

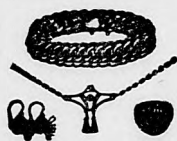
„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

8 halierov

(za jednu poštovú dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám cis. a kráľ. dvorný zásielca **Ján Konrad** 1816. číslo (Čechy). Moderné 14 kar. zlaté zaušnice: K 70, 80, 90. 14 kar. zlaté pístene s barvisým kameňom: K 60, 70 s diamantom K 80, 90, 100 s brilliantami K 120, 150, 200. 14 kar. zlaté naručnice: K 200, 250, 14 kar. zlaté nahrdeľnice (kolliers): K 80, 90 s oveskom K 100, 120, 150. Veľký sklad zlateho a strieborného tovaru každého druhu zasie ani s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámena povolená alebo návrat peňazí.

8 halierov

(za jednu dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám **Ján Konrad**, cis. a kráľ. dvorný zásielca **Brüx 1816**. číslo (Čechy). Moderné 14 kar. zlaté zaušnice: K 70, 80, 90. 14 kar. zlaté pístene s barvisým kameňom: K 60, 70 s diamantom K 80, 90, 100 s brilliantami K 120, 150, 200. 14 kar. zlaté naručnice: K 200, 250, 14 kar. zlaté nahrdeľnice (kolliers): K 80, 90 s oveskom K 100, 120, 150. Veľký sklad zlateho a strieborného tovaru každého druhu zasie ani s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámena povolená alebo návrat peňazí.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonalejšie možno regulovať. Lahkej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s balením a zárukou 120 korún, s prípravou na nohy 160 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

NAJDOKONALEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somleť môže Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

Tenistý stroj k prípraveniu na stól alebo postavec bez nôh K 120, menší k domá-cemu upotrebeniu K 80. Objednaníu prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj

10.— K závdavok.

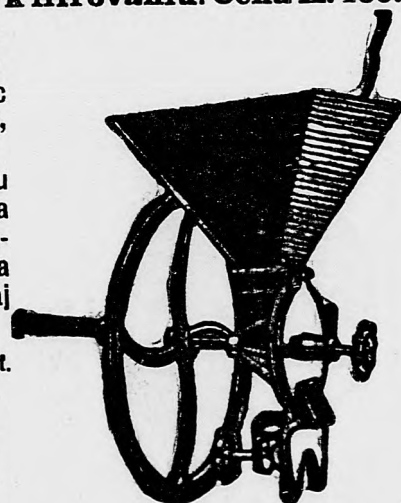
K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať.

Výlučná adresa objednaníu:

PAVEL SOHR

Somogyszil 35.

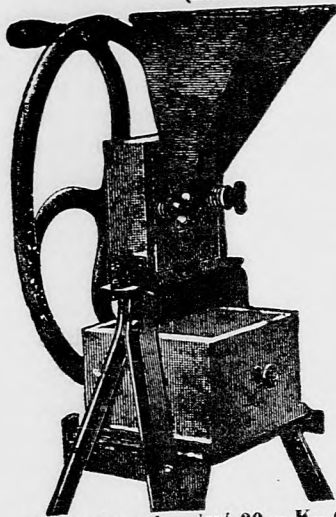
fabričný sklad ocelového tovaru.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.

Ručný mlýn zbožia.

(Zákonom chránený.)

Pôvodný ručný mlýn zbožia v pevnom drahovom alebo železnom zaobálení s preduruziacom a valcom veľmi sa hodí ku každému druhu zbožia fajnovému alebo hrubšiemu mletiu, jednoduchej, lež veľmi trvácneho vyhotovenia s melú ou plátnou ku zameneniu z hustej hmoty a pri najsilnejšom upotrebovaní skoro niet k zpusťoženiu. 4. čísla vzorca k ručnému hnatiu pre male obvody 160.— K. 5. čísla vzorca s kolešom ku ručnému hnatiu pre väčšie obvody 200.— K. Náhradné melúce platne kus po 8.— kor. mass.vne podstavce z dreva alebo zo železa s hčkom 80.— K. osobitne. Zasielanie z Viedne

pri voprednom doposlani 20.— K., ostatok prijma sa s poštovou dobiereku. Hlavné zastupiteľstvo:

Max Böhnel, Wien, IV. Margaretenstrasse 27. Abt.
Odpredavateľom prospekty zdarma.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dlžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným osedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zasielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobiereku, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Zázračné šijace šidla len K 4.90.

Šije najrýchlej šteppstichy ako sijací stroj. Najlepší vynález, ktorým každý predmet z kože, roztrhané topánky, koňské náradia, pokrovce, vrecia atď. sám si opraví môže. Každému nevyhnutne potrebné. Záruka upotrebitelnosti. Cena komplet šijaceho stroja s cvernamí, so 4 rôznymi hlami a s úpravou upotrebenia, kus po K. 4.90. — 8 kusy K 14.— Zasiela s poštovou dobiereku M. Swoboda Wien, III, 2, Hiessgasse 13. B.

**Svrabľavosť,
Potenie,
Snečný úpaľ,
Supanie kože,
Svrab a hostec,
Neduhý kože, rany,
Opuchliny a staré rany**

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 4 koruny, veľký teglik 6 korún, rodinný teglik 10 korún, k tomu patriaceho borovického mydla cena 6 K. Adressa objednávok
Alexander Gerő, lekárník Nagykőrös 40.

Ako som sa stala pekná!

«Ja som bola špatná!» Tak začala jej rozprávku istá mladá panička, ktorej podobyžen tu vidíme. Keď som už mnoho všeliakých prostriedkov k mojemu okraseniu bez výsledku upotrebla a blízko som bola k zúfaniu, na radu jednej mojej priateľky dala som si do- niešť 4 škatulky prostriedku «Helin», ktorý som dľa úpravy upotrebovala. Už po niekoľko dňoch príjemne prekvapená som zbadala, že moja tvár ošpatňuje nečistoty blednú, riedla sa, po niekoľko týždňoch ale celkom zmizly, moja tvár stala sa celkom čistá, hladká a čerstvá, ružovej farby, moje ruky dosiahly aristokratickej bielosti a fajnosti, tak že moji známi, čo ma dlhší čas nevideli, sotva ma poznali. Ako som posiaľ bola najposlednejšia, tak veľ kvapne

stala som sa najprvnejšou a len skoro hovorili o mne, že som v siedmych stolicách najlepnej- d'evčaťom. Takto aj zadová- žila som si lásku mojho vyvo- leného, ktorý ma k oltaru privie- dol. Mojim družkam, ktoré ešte neznaťú tento zázračný prost- riedok, čo najvielej odporú- čam, jestli dajaka nečistota ošpatňuje ich tvár, keď chcú dostať peknú, jemnej krásnej farby tvár, nech si dajú do- niešť niekoľko škatuliek prost- riedku «Helin» z hlavného skladu: **Vertes a Druh, 1 ugos, čis o 13.**

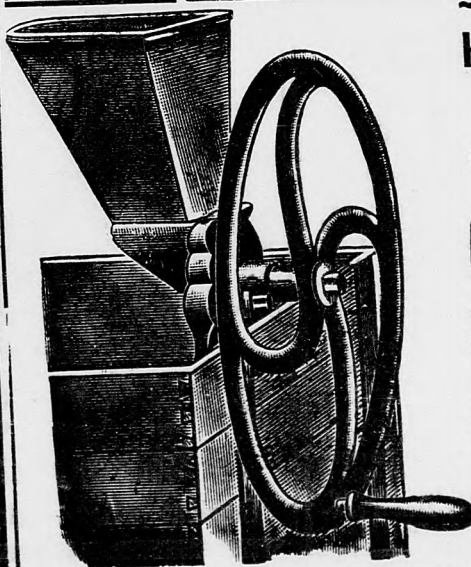
K upotrebovaniu riadne dosta- točné sú 3 škatulky «Helin» u alebo 2 škatulky «extra Helin» u s úpravou úpotrebenia a so zaobálením stoja franko 28 a 30 halierov korún.

ZÁSTERKY

pre mužských,
ženy a deti

z prima švédskej zellulose tkaniny, znamenitá kvalita ku praniu:	
Mušské zásterky, prima	kus po 12.50 K
Mušské zásterky, z prima Köper	21.50 "
Mušské zásterky, nezničiteľné, vodu neprepusti- telné, extra široké a extra veľké	30.— "
Ženské zásterky, hladké, svetlé, bez latzu	8.50 "
Ženské zásterky, hladké, svetlé, extra veľké a extra široké bez latzu	20.— "
Ženské zásterky, hladké, svetlé s latzom	18.50 "
Ženské zásterky, tlačené, bez latzu	10.50 "
Ženské zásterky, tlačené, extra veľké a extra široké	22.— "
Ženské zásterky, tlačené s latzom	20.50 "
Zo súkna ku praniu hospodárske zásterky bez latzu	19.— "
Praktičné zásterky zo súkna ku praniu hospo- dárske zásterky s latzom bez trágerov	33.— "
Imitácia kože zásterky pre dievčence od 9 do 14 rokov	18.— "
Imitácia kože zásterky pre deti od 5 do 8 rokov	15.— "
Zell-látky robotná a montór odev svetlá, prima gradl	86.— "
Zell-látky robotné plášte, svetlé	68.— "
Zell-látky kuchěnské ručné uteráky tucat	42.— "

Zásielky len s poštovou dobiereku kým zásoba stačí a v rade objednávania.
OTTO KATZ, tkanin a zásteriek **PRAHA,** I., ZELLNERGASSE 14/63.
fabrika

Kukuričný zázračný ručný šrotovník

s valcom mletia ku zameneniu
k regulovaniu

Cena od 140.— korún

počnúc, s truhlicou bezplatne pre-
pustenou, bez poštových trov
zasiela:

Faludi Henrik a Druh
veľkokupci

Budapest, V., Akadémia-utca 1.